

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА ІНСТИТУТ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР НААН УКРАЇНИ
ЛАБОРАТОРІЯ ТВАРИННИЦТВА

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
“АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ
ТА БЕЗПЕКА ВИРОБНИЦТВА Й ПЕРЕРОБКИ
ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА”

14 лютого 2020 року

(Конференція зареєстрована в Українському ІНТЕІ, свідоцтво № 647 від 11 листопада 2019 року)

Дніпро

УДК 638.1

РОЗВИТОК БДЖІЛЬНИЦТВА В ІСТОРИЧНОМУ АСПЕКТІ

Н. М. Корбич, к.с.-г.н., доцент

А. М. Овдієнко, магістер

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, nkorbich1@ukr.net

Бджільництво – галузь яка з'явилася багато років тому. У роботі висвітлено питання періодів розвитку бджільництва від примітивного до раціонального. Висвітлено важливі історичні дати розвитку бджільництва, від створення розбірного вулика до сьогодення. Оцінено сучасний стан бджільництва та можливість подальшого його розвитку. Тому аналіз історичного розвитку і його становлення на сьогоднішній день є досить актуальною темою

Ключові слова: бджільництво, колодне бджільництво, промислове бджільництво, розведення бджіл, вулик.

Постановка проблеми. Бджільництво – промисел яким займаються багато народів планети. Медоносні бджоли розповсюджені на всіх континентах. Значення бджільництва як народногосподарської галузі є досить великим, так як забезпечує населення такими продуктами, як мед, віск, прополіс, пилок, перга, маточне молочко, бджолина отрута, гомогенат, а також відходи мерви та підмор, які утворюються в результаті діяльності медоносних бджіл. Не менш вагоме значення для аграрних господарств має запилення посівів сільськогосподарських культур медоносними бджолами. Науково доведено, що збереження зеленої флори планети на 1/3 відбувається за рахунок запилення рослин медоносними бджолами. Тому аналіз розвитку бджільництва з перших згадувань про нього і теперішнього часу є досить актуальним на сьогоднішній день.

Мета досліджень: на основі літературних джерел провести аналіз розвитку галузі бджільництва і оцінити сучасний його стан з можливим майбутнім розвитком.

Матеріали і методи досліджень: Для вивчення даної тематики використано емпірико-теоретичні (збір, аналіз і синтез наукової інформації і теоретичні (опис, інтерпретація) методи.

Результати досліджень та їх обговорення. Перші згадування про появу бджіл на землі, за результатами даних археологічних пошуків, з'явилися ще 100 млн. років тому.

Згадування про європейське бджільництво відмічено на островах Егейського моря та острову Крит, де воно відоме з Мінойського періоду (3,5 тис. років до нової ери).

На території Русі бджільництво як промисел прослідковується з X ст. нашої ери.

У продовж багатьох віків існування бджільництва пройшло декілька етапів розвитку, з яких дослідники виділяють основні: бортне та колодне бджільництво; раціональне бджільництво; період становлення промислового бджільництва.

Кожен період мав свої певні особливості в підході відношення людини до бджолиних сімей.

Перший період – примітивне бджільництво, коли людина знищувала не лише бджіл, а і їх гнізда з метою одержання меду та іншої продукції. Проте, позитивним даного періоду було пізнавання людиною поведінки бджіл, розвитку бджолиних сімей.

Другий період – збиральний промисел меду перейшов на бортівництво. Колодне бджільництво розвивалося на основі бортного. Також під час розвитку землеробства і вирубування лісів створюється пасічне бджільництво в нерозбірних вуликах-колодах.

Третій період – це період раціонального бджільництва, яке характеризувалося переходом від колодного пасічникування до бджільництва в основі якого лежали фундаментальні дослідження медоносної бджоли. Недоліком даного періоду є утримання бджіл в нерозбірних вуликах. Племінна робота пасік ускладнювалася використанням не раціональних методів боротьби з роїнням бджіл.

Особливе значення для розвитку раціонального бджільництва мав український пасічник П.І. Прокопович, який у 1814 році сконструював розбірний рамковий вулик. Ним була також розроблена система утримання та розведення бджіл, яка включала можливість огляду сім'ї, визначення її стану, надання допомоги бджолиним сім'ям та підвищення їх медпродуктивності.

У 1857 році була винайдена штучна вощина, 1865 рік – сконструйовано першу медогонку для добування меду із стільників без їх пошкодження за допомогою центрифугування, 1887 рік – засновано перше підприємство з виробництва пасічного обладнання.

Точні повідомлення щодо розвитку галузі бджільництва на теренах нашої держави відсутні. Проте, ще грецький історик Геродот (нар. 484 році до н.е.) повідомляє про наш край, який багатий медом. Історично зафіксована дата вітчизняного бджільництва припадає на 911 рік, коли київський князь Олег уклав перший торговий договір з грецьким імператором, де основним товаром для реалізації є мед та віск. Великий внесок для розвитку галузі бджільництва, як на Україні так і за її межами зробили науковці: М.М. Вітвицький, П.І. Прокопович, І.І. Корабльов, В.Ю. Шимановський, В.Ф. Ващенко та інші.

Спад і відновлення бджільництва в Україні співпадало з війнами, інтервенцією, окупацією, а також з розвитком цукрової, винокурної, нафтової промисловості та заборону розведення бджіл у містах (XVIII-XIX ст.)

На сьогоднішній день Україна – одна з провідних держав світу, яка має розвинуте бджільництво, що забезпечує запилення ентомофільних сільськогосподарських культур, виробництво меду, воску та іншої продукції бджільництва для потреб населення, харчової, медичної, хімічної та інших галузей. Україну в світі визнають як батьківщину культурного бджільництва, заснованого нашим співвітчизником П.І. Прокоповичем, який створив першу школу пасічників і розробив основи ведення галузі майже 200 років тому.

Бджільництво має запилювально-медовий напрям, що забезпечує виробництво продукції та використання бджіл в якості запилювачів ентомофільних сільськогосподарських рослин. Близько 90 % пасік знаходяться у приватній власності. При цьому за організаційною формою господарювання бджільництво є найближчим до фермерства [Програма, 201-2020].

За даними державної служби статистики на 1 січня 2019 року в Україні нараховувалося 2601 тис. бджолиних сімей, із них 48,2 тис. було на підприємствах та 2552,8 тис. у господарствах населення. Також, за аналізований період було одержано 71279 тис. тонн меду, із них із них господарства населення виробляють 70389 тис. тон, решта підприємства та фермерські господарства. Таким чином, виробничий фонд галузі дозволяє Україні бути першою у Європі та четвертою у світі за виробництвом меду – після Китаю, Аргентини і США [5]

Висновки. Україна – це справжній медовий край з історичним минулим та сьогоднішнім світовим значенням. Збільшення виробництва меду та додаткової продукції бджільництва дасть можливість забезпечити населення держави та одержання експортної продукції високої якості, екологічно чистої та безпечної для здоров'я людини.

Бібліографічний список

1. Іванова В.Д. Технологія виробництва продуктів бджільництва: Курс лекцій. Миколаїв: МДАУ, 2009. 245 с.
2. Поліщук В.П. Бджільництво: підручник. – Київ: Вища школа, 2001. 287 с.
3. Державна служба статистики України. URL: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publ7_u.htm.
4. Програма розвитку галузі бджільництва України на період 2016- 2020 рр. URL: <http://prokopovich.com.ua/2015/01/29/p-r-o-e-k-t-programa-rozvitku-galuzi-bdzhilnictva-ukra%D1%97ni-na-period-2016-2020-rr/>
5. Технологія виробництва продукції бджільництва URL: <https://buklib.net/books/34122/>

DEVELOPMENT OF BEEKEEPING IN HISTORICAL ASPECT

N. M. Korbich, A. M. Ovdienko

Beekeeping is an industry that emerged many years ago. The article deals with the issues of periods of beekeeping development from primitive to rational. Important historical dates of beekeeping development, from the creation of the collapsible hive to the present, are highlighted. The current state of beekeeping and the possibility of its further development were evaluated. Therefore, the analysis of historical development and its formation is today a very relevant topic.

Keywords: beekeeping, log beekeeping, industrial beekeeping, bee breeding, beehive.